

ק.מ.א. אורנים

KAMA ORANIM • ق.م.ا. أورانيم
קהילה • מנהיגות • ישראל

תומכות כינוך
קורס מבוא להתפתחות הילד
מפגש מס 9 התקשרות
08/01/2025

שם המנחה : אלויית חיים
דוא"ל המנחה: alvit.advice@gmail.com

ק.מ.א. אורנים

ק.מ.א. أورانيم • קהילה • מנהיגות • ישראל

מה נעשה היום?

חלק ג'

סגנונות התקשרות

חלק ב'

התקשרות

חלק א'

תורשה מול סביבה
סיום וסיכום

ק.מ.א. אורנים

ق.م.ا. أورانيم • KAMA ORANIM
קהילה • מנהיגות • ישראל

מה משפיע על ההתפתחות? תורשה או סביבה?

עבודה בקבוצות – אחריות חינוכית

-תורשה מול סביבה-

שיתוף במליאה

דיון והסקת מסקנות (רשמו על הדף)

*מה מתוך התורשה כדאי לחזק ולהבליט בסביבה החינוכית?

*איך ניתן לעזור להתמודד עם אתגרים שמגיעים מהתורשה?

*איפה הסביבה יכולה לעשות שינויים בנתונים שמגיעים מהתורשה?

ק.מ.א. אורנים

ק.מ.א. أورانيم • קהילה • מנהיגות • ישראל

מה נעשה היום?

חלק ג'

סגנונות התקשרות

חלק ב'

התקשרות

חלק א'

תורשה מול סביבה
סיום וסיכום

מבוא למבוא
פסיכולוגיה התפתחותית
למודת הקשר

התקשרות

התקשרות Attachment -

המונח התקשרות משמש כדי לתאר את נטיית התינוק לחפש קרבה לאדם ספציפי ולהרגיש יותר בטוח בנוכחותו. בהתחלה הניחו (גישות הפסיכואנליזה והלמידה) שההתקשרות לאם התפתחה כי היא המקור לאוכל, שהוא אחד הצרכים הבסיסיים של התינוק. אולם ממצאי המחקרים בתחום ההתקשרות מראים שזו לא הסיבה העיקרית.

ניסוי הקופים של הארלו (1958)

תיאוריית ההתקשרות של בולבי

תיאוריית ההתקשרות של בולבי

הפסיכואנליטיקאי ג'ון בולבי
(Bowlby) עבד בשנות ה-50-60

בולבי נשען על הגישה
האבולוציונית וטען שמערכת
ההתקשרות (אם-תינוק) היא
מערכת הישרדותית, אשר קיימת
על מנת לאפשר לילד לשמור על
קרבה עם האם והיא זו שנותנת
תחושת בטחון לילד בהווה
ובהמשך חייו.

תיאוריית ההתקשרות של בולבי

את סגנונות ההתקשרות בדקה
מאוחר יותר מרי אינסוורת
באמצעות בדיקת "המצב הזר":
סיטואציה המורכבת מרצף של
שבעה שלבים:
אימא ותינוק;
אישה זרה, אימא ותינוק;
אישה זרה ותינוק;
אימא ותינוק;
תינוק לבד;
אישה זרה ותינוק;
אימא ותינוק.

תיאוריית ההתקשרות של בולבי

- ❖ התקשרות בטוחה
- ❖ התקשרות נמנעת
- ❖ התקשרות אמביוולנטית
- ❖ התקשרות לא מאורגנת

תיאוריית ההתקשרות של בולבי התקשרות בטוחה

התקשרות בטוחה מאפיינת את רוב התינוקות (כ- 55% עד 70% מהם). תינוק עם התקשרות בטוחה נוטה לבדוק בסקרנות את הצעצועים בחדר. הוא מעדיף בברור את אימו על פני האישה הזרה. בהיעדרה של אימו ניכר בו שהיא חסרה לו, ולעיתים קרובות הוא בוכה בפרידה השניה. לאחר שהיא שבה לחדר הוא מחפש את קירבתה במהירות וביעילות. אם הוא בכה בהיעדרה היא מרגיעה אותו במהירות. לאחר מכן הוא שב לעסוק בצעצועים. מידי פעם הוא משתף אותה בחוויותיו החדשות. לאחר הפרידה השניה, שבה התינוק נסער יותר, הוא נוטה לשמור על קשר פיזי עם אימו, אולם גם אז הוא נרגע בסופו של דבר וחוזר לשחק. ההגדרה החשובה ביותר להתקשרות בטוחה היא, שתינוק עם התקשרות בטוחה מקיים עם אימו אינטראקציה חיובית במהלך שהותה בחדר, ומגיב בשמחה כשאימו חוזרת לחדר לאחר פרידה.

תיאוריית ההתקשרות של בולבי התקשרות נמנעת

התקשרות נמנעת היא דגם התקשרות בעייתי המאפיין כחמישית עד רבע מהתינוקות. תינוק עם התקשרות נמנעת מתעלם מהעזיבה ומהחזרה של אימו. הוא לא בוכה בהיעדרה, והוא לא מחפש את קירבתה. לעיתים הוא מפנה אליה את גבו או אף מתרחק ממנה. התינוק עסוק בצעצועים. הוא לא מפגין סימני מצוקה או כעס, כאילו הוא אדיש לנוכחות האם או להיעדרה. מחקרים שבדקו מדדים פיזיולוגיים מצאו שתינוק כזה הוא מרוגש מאוד, ממש כמו תינוקות שמפגינים מצוקה, אולם כלפי חוץ הוא משדר שהוא אינו זקוק לאם. ככל שתינוק כזה חווה מצוקה רבה יותר, כך הוא מקפיד יותר להמנע ולהתרחק מהאם.

תיאוריית ההתקשרות של בולבי התקשרות אמביוולנטית

התקשרות אמביוולנטית היא דגם התקשרות בעייתי נוסף המאפיין כעשרה עד חמישה-עשר אחוזים מהתינוקות. ילדים עם התקשרות אמביוולנטית חוששים להתרחק מהאם ולהתחיל לשחק בצעצועים שבחדר לא מוכר. כל מצוקה שולית מריצה אותם בחזרה לאם. הם עסוקים יותר באם מאשר בצעצועים שבחדר. לעיתים הם כועסים או פסיביים מאוד. כשהאם עוזבת את החדר הם מגיבים במצוקה רבה, אולם איחוד מחדש עם האם לא מצליח להרגיע אותם ביעילות. החלק החשוב בהגדרה הוא שתינוקות כאלו מגיבים באמביוולנטיות לאיחוד מחדש עם האם. כלומר, הם מחפשים את קירבת האם אך מתנגדים לנוכחותה בזמנית. למשל, כאשר האם חוזרת, הם בוכים בכעס כשהיא לוקחת אותם על הידיים, אך מוחים גם כשהיא מורידה אותם, או שהם רוצים להיות מורמים על הידיים, אך בועטים ומשתוללים כשהיא מרימה אותם. הכעס והיחס האמביוולנטי לאם לא מאפשרים להם להירגע. בפגישה המחודשת עם האם, התינוק לא מצליח להרגע ולחזור לשחק.

תיאוריית ההתקשרות של בולבי התקשרות לא מאורגנת

קיים סוג התקשרות בעייתי נוסף שהוא התקשרות לא מאורגנת. זהו סוג נדיר יותר ובעייתי במיוחד. דוגמאות לכך הן כשהתינוק מתקרב לאם כשראשו מוטה לכיוון ההפוך, או כשהוא קופא לפתע במקומו למספר שניות.

ק.מ.א. אורנים

ق.م.ا. أورانيم • KAMA ORANIM
קהילה • מנהיגות • ישראל

יומן מסע

חשבו על קשר ארוך שנים
עם אדם קרוב אליכן.
איך התחיל הקשר?
מהו הזיכרון הראשוני שלכן
מתחילת הקשר?
מה הרגשתן בתחילתו של
הקשר?

ק.מ.א. אורנים

ק.מ.א. אורנים • קהילה • מנהיגות • ישראל

הפסקה

עבדו בזוגות – איך תפעלו בגן/בכיתה כשיש לכן

ילד שמתקשה להיפרד בבוקר ובוכה ללא הפסקה
(אמביוולנטית).

ילד שנראה עצמאי יתר על המידה ולא מבקש עזרה
(התקשרות נמנעת).

ילד שמחליף בין חיבוק חזק לבין התפרצויות זעם
(לא מאורגנת).

ק.מ.א. אורנים

ק.מ.א. אורנים • קהילה • מנהיגות • השראה
KAMA ORANIM

יציבות סגנון ההתקשרות

נמצא כי דפוס ההתקשרות של התינוק נשאר קבוע

כאשר נבדק לאחר כמה שנים, אלא אם כן

המשפחה חוותה שינוי גדול בנסיבות החיים,

לדוגמא: שינויים מלחיצים יכולים להשפיע על

התגובות ההורית ובתמורה משפיעים גם על

תחושת הביטחון.

בולבי ביסס את תיאוריית ההתקשרות על שלוש הנחות מרכזיות שנובעות זו מזו:

- הצורך בקרבה ומגע עם הדמות המטפלת הוא צורך ראשוני ובסיסי בעל קיום עצמאי, ללא קשר למילוי צרכים אחרים. התינוק נולד עם **מגוון של נטיות התנהגותיות** המנסות להשיג קרבה למבוגר שיכול לתת לו ביטחון.
 - הקירבה תלויה לא רק ביכולתו של התינוק לשגר אותות (כמו: בכי, חיוך) אלא גם ביכולת המבוגר, **בנכונותו ובזמינותו** להגיב לאותות אלו.
 - חלק מן המערך התוך-נפשי של הפרט מתעצב תוך כדי התנסויות עם אחרים משמעותיים.
- כאשר הדמות המבוגרת והמועדפת משמעותית, הדמות ההיקשרותית, נתפסת **כנגישה, עקבית ותגובתית**, חש התינוק תחושת ביטחון אשר מלווה בידיעה כי צרכיו מסופקים.

מושגי יסוד בתיאוריית ההתקשרות:

- **הבסיס הבטוח**- מבטא את תחושת הביטחון של הילד בדמות הטיפולית שתמצא לידו כאשר יזדקק לה ותיענה בחיוב לאיתותיו ולניסיונותיו ליצור קירבה. הבסיס הבטוח מאפשר לילד לחקור את סביבתו.
- **מעגן בטחון**- מקום מקלט בעת מצוקה, איום או סכנה אשר עוזר בויסות הלחץ.
- **דגמי עבודה פנימיים**- מידע לגבי "איך אני תופס את העולם כמגיב לצרכים שלי ומסוגל לספק לי אהבה וביטחון?" ומידע לגבי העצמי : דימוי עצמי וערך עצמי. יצוגים אלו נלמדים דרך הקשר עם הדמויות המטפלות ובהמשך מתעדכנים ומוכללים למערכות יחסים חדשות.

אז מה עושים עם זה?

רגישות התגובה – מחקרים הראו כי התגובתיות הרגשית של המטפל בצורכי

התינוק (לרוב האם) יוצרת התקשרות בטוחה.

מתן תגובה בהתאם לצורכי הילד: למשל, בארוחה חשוב להכיר באיתותיו של הילד

להחליט מתי להתחיל ומתי לסיים האכלה ולהיות קשובים להעדפות האוכל שלו.

להבין שלא הכל ביכולותינו לשנות

התקשרות אינה גזירת גורל!

בהתבסס על ספרה של דיאן פול-הלר

"כוחה של היקשרות: איך ליצור מערכות יחסים אינטימיות, עמוקות ומתמשכות"
(Heller, 2019)

בעוד שחוויות העבר משפיעות על האופן שבו אנו מתקשרים כיום, המחקר
העכשווי מראה שניתן לפתח דפוסי התקשרות בטוחים יותר בכל גיל.
תהליך זה דורש סבלנות, מודעות ותרגול מתמשך, אך התוצאות יכולות להיות
משמעותיות ומשנות חיים.

ק.מ.א. אורנים

ق.م.ا. أورانيم • KAMA ORANIM
קהילה • מנהיגות • ישראל

צ'ק אאוט

כן/לא

התחברו לי היום סגנונות
ההתקשרות
עם ילדים שאני פוגשת
בעבודה

ק.מ.א. אורנים
KAMA ORANIM • ق.م.ا. أورانيم • קהילה • מנהיגות • ישראל

להתראות

